

2004 M. RUSŲ KALBOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO REZULTATŲ KOKYBINĖ ANALIZĖ

D. Paulauskienė, I. Vološina

Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino tikslas – patikrinti ir įvertinti mokinių rusų (užsienio) kalbos *komunikacinę kompetenciją* kalbos mokėjimo lygmeniu, atitinkančiu 11–12 klasių užsienio kalbų bendrųjų programų ir išsilavinimo standartų išplėstinį kursą bei užsienio kalbos brandos egzamino programą, kuri valstybinį užsienio kalbos egzaminą orientuoja į bendrųjų programų *išplėstinį* kursą bei išsilavinimo standartų *išplėstinio* kurso pasiekimų lygmens reikalavimus. Šis lygmuo siejamas su Europos Tarybos siūlomu „Slenksčio“ lygiu (B1) rašymo (produkavimo ir interakcijos) srityje ir su „Aukštumos“ (B2) lygiu skaitymo ir klausymo (receptijos) srityje.

RUSŲ (UŽSIENIO) KALBOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO REZULTATŲ KOKYBINĖS ANALIZĖS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino rezultatų kokybinės analizės *tikslai ir uždaviniai*:

- Išskirti parodytus mokinių gebėjimus;
- Išanalizuoti mokinių būdingas klaidas, pateikti jų pavyzdžių, nustatyti klaidų priežastis;
- Išsamiai pateikti egzamino užduoties turinį;
- Padėti mokytojams ir mokiniams geriau suprasti užsienio kalbos egzamino tikslus bei tikrinamų gebėjimų pobūdį;
- Padaryti išvadas ir pateikti *rekomendacijas* mokytojams, testų rengėjams ir mokiniams.

KOKYBINĖS ANALIZĖS OBJEKTAS IR STRUKTŪRA

Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino rezultatų *kokybinės analizės objektas* yra mokinių rusų (užsienio) kalbos *gebėjimai*, parodyti valstybinio brandos egzamino metu. Analizuojant mokinių darbus, tai laikoma *išeities tašku*. Kokybinės egzamino rezultatų analizės *teksto struktūra* yra tokia:

- Pateikiamas atskirų egzamino dalių/testų *bendras apibūdinimas* remiantis egzamino programos reikalavimais;
- Apibūdinami kiekvienos egzamino dalies (testo) *vertinimo objektai*;
- Pateikiamas egzamino *dalių/testo turinys* (testo *specifikacija*);
- Išsamiai analizuojamas *egzamino užduoties turinys*, kuriame mokinių *gebėjimų analizė integruota su užduočių turinio* bei jų *atlikimo rezultatų* analize:
 1. Įvardijant esminį/pagrindinį tikrinamą gebėjimą (tikrinamus gebėjimus) ir konkrečią užduotį, kuria tikrinamas gebėjimas (gebėjimai). Dažniausiai sakinio ir rašytinio teksto supratimą tikrinančių užduočių atlikimas reikalauja parodyti *daugiau* gebėjimų, ne tik tikrinamą *pagrindinį*, pvz.: norint suprasti *pagrindinę mintį* (jei tai įvardijama kaip pagrindinis užduoties tikslas), reikia detalai suprasti tekstą, gebėti analizuoti teksto informaciją ir daryti išvadas.
 2. Apibūdinant sakinį, rašytinį ar kalbos vartojimo tikrinimui pateikiamą tekstą: įvardijant teksto tipą, temą, pateikiant trumpą teksto turinį. Pagrindinių turinio elementų pateikimas nėra savitikslis: konkrečiu atveju tai siejama su užduotimi tikrinamais gebėjimais.
 3. Komentuojant užduoties atlikimo procesą ir atskirais atvejais jį pateikiant gana išsamiai atkreipiamas dėmesys į:
 - a) užduotis, tikrinančias sudėtingesnius sakinio ir rašytinio teksto receptijos gebėjimus: parengta išsamesnė tokių užduočių analizė, pateikiamas galimas atlikimo (mąstymo), strategijų taikymo kelias, akcentuojami svarbiausi „taškai“, galimi kliuviniai, atliekant užduotį;
 - b) užduočių tipus, kurių atlikimas mokiniams kėlė daugiau problemų (užduoties formuluotės supratimas, atlikimo technikos ypatumai) ne tik šių metų rusų (užsienio) kalbos valstybiniame egzamine, bet ir pastarųjų metų egzaminuose;
- Detaliau įvardijama, *apie kokius įgytus mokinių gebėjimus* galima spręsti iš teisingai atliktos konkrečios užduoties;

- Aptariami *užduoties atlikimo rezultatai*, analizuojamos mokinių klaidos, įvardijamos galimos klaidų priežastys, pateikiama klaidų klasifikacija.

KOKYBINĖS ANALIZĖS PASKIRTIS

Tokiu būdu, t.y. *tikslingai*, pateikiama medžiaga (vertinimo objektai, užduočių turinio ir tikrinamų gebėjimų analizė, vidinė užduočių struktūra ir galimas jų atlikimo procesas/būdas, užduočių atlikimo rezultatų komentarai) bus naudinga visiems leidinio vartotojams/skaitytojams.

Pasirinktas analizės rezultatų pateikimo būdas turėtų būti patogus jos skaitytojams, norintiems rasti informaciją, atitinkančią jų poreikius ir tikslus. Tikimės, jog valstybinio rusų (užsienio) kalbos brandos egzamino rezultatų kokybinė analizė padės:

Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino užduoties rengėjams

- priimti optimalius sprendimus parenkant medžiagą egzamino užduotims;
- atrinkti užduočių tipus, suteikiančius galimybių patikrinti daugiau mokinių gebėjimų;
- išlaikyti balansą tarp atvirojo ir uždarojo tipo užduočių, siekiant norminio vertinimo tikslų;
- laikytis užduočių validumo principo sudarant vertinimo kriterijus.

Rusų (užsienio) kalbos mokytojams

- aiškiau suvokti kalbos mokymosi tikslus;
- pasinaudoti pateiktomis nuorodomis organizuojant ugdymo procesą;
- matyti tipines mokinių klaidas ir galimas jų priežastis;
- kryptingai dirbti, rengiant mokinius rusų (užsienio) kalbos valstybiniam brandos egzaminui.

Mokiniams, kurie rengiasi laikyti rusų (užsienio) kalbos valstybinį brandos egzaminą

- suprasti kiekvienos egzamino dalies (testo) tikrinamų gebėjimų pobūdį;
- matyti užduoties atlikimo galimybes panaudojant tinkamas strategijas;
- suvokti tikslaus užduoties formuluotės supratimo svarbą;
- įvertinti savo pasirengimą laikyti valstybinį dalyko egzaminą;
- užpildyti esamas dalyko žinių ir gebėjimų spragas rengiantis egzaminui.

Pastabos

Visi kokybinėje analizėje pateikti mokinių atsakymų pavyzdžiai yra autentiški (klaidos netaisytos).

Analizuojant egzamino užduotį ir jos atlikimo rezultatus kokybiniu aspektu, remtasi užduoties atlikimo statistinės analizės rezultatais, tačiau vengta jų kartojimo.

2004 M. RUSŲ (UŽSIENIO) KALBOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO UŽDUOČIŲ TIPAI

Uždarojo tipo užduotys

Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino užduotyje buvo tokios uždarojo tipo užduotys:

- *Alternatyvus pasirinkimas*
 - iš dviejų/trijų alternatyvų (klausymo testo 3 užd.; skaitymo testo 2 užd.),
 - iš keleto alternatyvų (klausymo testo 2 užd.; skaitymo testo 1 užd.; kalbos vartosenos testo 1 užd.);
- *Sudėliojimas*: sudėlioti nuorodas pagal teksto turinį (klausymo testo 4 užd.).

Atvirojo tipo užduotys

2004 metų rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino užduotyje buvo panaudotos tokios atvirojo tipo užduotys:

- *Pakeitimas*: pakeisti žodį arba sakinio struktūrą (kalbos vartojimo testo 2, 3 ir 4 užduotys);
- *Užbaigimas*: užbaigti sakinį ar įrašyti praleistus žodžius pagal prasmę/teksto turinį (skaitymo testo 4 užduotis).
- *Rašinys/laiškas*: nurodyta tema ar remiantis pateikta informacija parašyti rišlų tekstą (rašymo testo 1 ir 2 užd.).

Rusų (užsienio) kalbos valstybinį brandos egzaminą sudaro keturios dalys: **klausymo testas**, **skaitymo testas**, **kalbos vartojimo testas** ir **rašymo testas**.

UŽDUOTIES IR JOS ATLIKIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

Klausymo testo turinys ir tikrinami sakinio teksto supratimo gebėjimai

Klausymo gebėjimams tikrinti rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino pagrindinės sesijos metu buvo pateiktos *keturios* įvairių tipų užduotys, įvairiais klausymo būdais tikrinančios globaliojo, detaliojo, selektyvaus supratimo bei strategijų taikymo gebėjimus.

Kiekvienos užduoties tipas atitinka klausymo būdą ir tikslą: suprasti esminę informaciją; suprasti detales; suprasti pagrindinę mintį; suprasti detales, papildančias pagrindinę mintį; atrinkti ir suskirstyti, analizuoti ir įvertinti informaciją. *Svarbiu* laikomas mokinių gebėjimas naudotis tinkamomis strategijomis siekiant suprasti klausomą tekstą. Šis gebėjimas buvo tikrinamas dauguma klausymo testo užduočių.

Klausymui skirti tekstai yra *autentiški*, pagal pobūdį, žanrą ir tipą atitinka egzamino programos reikalavimus: tai informaciniai (informacinis pranešimas, žinios) ir mišraus tipo (pasisakymai, pasakojimas).

Tekstų *tematika* susijusi su kalbos šalies (Rusijos) aktualijomis, atitinka ugdymo turinį ir egzamino programos reikalavimus: muzika, sportas, politinio gyvenimo aktualijos, jaunimo gyvenimas.

Receptijos (klausomo teksto supratimo) gebėjimai kaip vertinimo objektas

Skiriami trys pagrindiniai sakinio teksto supratimo būdai: *globalusis*, *selektyvusis* ir *detalusis*.

- *Globalusis* sakinio teksto supratimas – tai gebėjimas klausant suprasti atrامينius žodžius ir tuo pagrindu nustatyti teksto temą / pagrindinę informaciją.

- *Selektyvusis* (atrenkamasis, dalinis) sakinio teksto supratimas – tai gebėjimas išgirsti/suprasti tekste reikiamą informaciją priklausomai nuo užduoties tikslo.

- *Detalusis* sakinio teksto supratimas – tai gebėjimas suprasti faktinę teksto informaciją, nustatyti formaliąją teksto struktūrą, išskirti pagrindinę ir papildomą informaciją, rasti informaciją, sujungti ir apibendrinti detales, nustatyti pagrindinę mintį, išreikštą netiesiogiai. Prie detalaus supratimo priskiriamas ir kalbos tikslo supratimas/nustatymas, teksto informacijos vertinimas.

Klausymo testo specifikacija (pagrindinė sesija)

<i>Teksto tipas ir žanras</i>	<i>Užduoties tipas</i>	<i>Tikrinami gebėjimai</i>
1 užduotis Įvairių žmonių pasisakymai apie tai, ką jų gyvenime reiškė grupės „Bitlz“ muzika; pateikiami 5 pasisakymai Mišraus tipo tekstas	<i>Uždarojo tipo užduotis</i> : rasti ir pažymėti teksto turinį atitinkančius teiginius (yra atliekamų teiginių)	Suprasti pagrindinę mintį/informaciją Suprasti detales (papildančias pagrindinę mintį)
2 užduotis Pranešimas sporto tema Informacinis tekstas	<i>Uždarojo tipo užduotis</i> : parinkti reikiamą teiginį iš keleto pateiktų	Suprasti esminę informaciją
3 užduotis Informacinės radijo laidos ištrauka apie Rusijos prezidento vizitą į Vatikaną Informacinis tekstas	<i>Uždarojo tipo užduotis</i> : rasti ir pažymėti teksto turinį atitinkančius ir neatitinkančius teiginius (taip/ne/ nėra informacijos)	Suprasti detales
4 užduotis Pasakojimas apie jaunimo muzikos festivalį Maskvoje	<i>Uždarojo tipo užduotis</i> : pažymėti/išdėstyti sakinius reikiama tvarka	Atrinkti ir suskirstyti informaciją Suprasti esminę informaciją, detales

Tikrinamų sakinio teksto supratimo gebėjimų apibūdinimas

- **Gebėjimas suprasti pagrindinę sakinio teksto informaciją/mintį**

Šis gebėjimas tikrinamas *pirmąja* klausymo testo užduotimi.

Klausomas tekstas – pasakojimas su samprotavimo elementais (šiuo atveju atskiru tekstu laikomas kiekvienas pasisakymas). Klausomasi įvairių žmonių pasisakymų apie legendinės roko grupės „Bitlz“ reikšmę kiekvieno žmogaus ir žmonių kartos gyvenime. Kiekvienas pasisakymas turi pagrindinę „giją“ – **ką** pasisakymo autoriui reiškia šios roko grupės muzika, ką ji reiškia jo kartos žmonėms, su kokiais vaikystės ar jaunystės prisiminimais kiekvienas jų sieja grupę „Bitlz“ ir jos muziką.

Užduotyje perfrazuotos pagrindinės pasisakymo autorių mintys, nesikartojančios kituose pasisakymuose.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi *suprasti*, ką norėjo pasakyti kiekvienas kalbantysis, *susieti* tai su perfrazuotomis užduotyje mintimis ir kartu *eliminuoti* mintis, kurių pasisakymuose nėra (trys teiginiai iš aštuonių nepriskiriami nė vienam pasisakymui). Tam reikia detaliai suprasti tekstą, suprasti pagrindinę kiekvieno pasisakančiojo mintį kartu išlaikant mintyje perfrazuotas pasisakančiųjų mintis, pateiktas užduotyje.

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo, jog mokinys žino įvairius semantinius raiškos variantus, geba taikyti reikiamas teksto supratimo strategijas.

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize, galima teigti, jog *ši užduotis mokiniams buvo* įveikiama.

- **Gebėjimas suprasti ir išskirti esminę teksto informaciją**

Šis mokinių gebėjimas tikrinamas *antrąja* klausymo testo užduotimi.

Klausomas tekstas – *informacinis* (sporto naujienos), kurio pagrindinė informacija – pranešimas apie pasaulio moterų ledo ritulio čempionato atšaukimą. Tekste informacija pateikiama koncentruotai, jame gausu ir *kitos* informacijos, susijusios su pagrindine: kiek komandų dalyvaus 2004 metų moterų ledo ritulio čempionate, kiek komandų tradiciškai dalyvaudavo iki šiol, kas priėmė sprendimą atšaukti 2003 metų čempionatą ir dėl kokios priežasties jis buvo atšauktas.

Užduotyje pateikiamas klausimas (apie ką *pranešama* tekste, t.y. kokia *svarbiausia* teksto informacija) su keturiais pasirenkamaisiais atsakymais. Kiekviename jų yra dalis esančios tekste informacijos. Variantas *A* yra neesminė teksto informacija: 2003 metų pasaulio ledo ritulio čempionatas neįvyko, jis atšauktas; variantas *Г* ir trečiasis atsakymo variantas *B* («в тексте сообщается об...открытии конгресса международной федерации хоккея») taip pat pateikia ne svarbiausią teksto informaciją: kongreso atidarymas, kuriame pranešta apie pasaulio moterų ledo ritulio čempionato atšaukimą, yra tik paminėtas.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi išskirti svarbiausią informaciją: *kas* pranešama (о чём сообщается в тексте). Tai nėra paprastas globalaus teksto supratimo klausimas (apie ką kalbama tekste, kur vyksta veiksmas ar pan.), o reikalaujantis daug sudėtingesnių gebėjimų – išskirti iš tekste esančios informacijos *svarbiausią*. To reikalauja konkreti komunikacinė situacija: klausantis naujienų, informacinių pranešimų svarbu išskirti esminę teksto informaciją, kad būtų galima suprasti, apie ką pranešama.

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo išugdytus gana sudėtingus darbo su sakytiniu tekstu gebėjimus detaliam supratimui teksto, išskirti esminę informaciją, naudoti tinkamomis strategijomis atliekant užduotį.

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize, galima teigti, jog *ši užduotis mokiniams buvo* sunkiau įveikiama. Tokio pobūdžio užduotys reikalauja kompleksinių gebėjimų, mąstymo mobilumo, atitinkamų darbo su klausomu tekstu įgūdžių, tinkamų strategijų įvaldymo.

- **Gebėjimas suprasti detales**

Šis mokinių gebėjimas tikrinamas *trečiąja* klausymo testo užduotimi.

Klausomas tekstas – *informacinis*, jo turinys – Rusijos prezidento Vladimiro Putino vizitas į Vatikaną, žurnalistinis vizito komentaras su ekskursu į Rusijos ir Vatikano santykių istoriją.

Užduotyje pateikti teiginiai (taip/ne/ tekste nėra informacijos) formuluojami nuosekliai, tačiau kai kurie jų reikalauja suprasti *visą* teksto turinį ir tik tuomet padaryti išvadą, pvz.: norint įvertinti teiginio «Папу Римского трижды приглашали в Россию» informaciją, reikia išklausti visą tekstą.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi atidžiai klausydamas *rasti/išskirti* reikiamas detales (čia būtinas detalus teksto supratimas), išskirtą informaciją *susieti* su užduoties formuluotėje esančiais teiginiais, t.y. įvertinti pateiktą užduotyje teiginių informaciją teksto turinio/informacijos požiūriu: teisinga/neteisinga informacija ar apie tai nekalbama. Tokio pobūdžio užduotys, kuomet tekstas yra sakytinis (klausomas, ne skaitomas), o supratimui patikrinti pateikiama santykinai daug punktų (šiuo atveju – dešimt), yra gana sudėtingos. Tam reikalingi įvairūs gebėjimai (tiek detalaus, tiek selektyvaus teksto supratimo), taip pat tokio pobūdžio užduočių atlikimo įgūdžiai bei atitinkamų teksto supratimo strategijų taikymo gebėjimai.

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo kalbos mokėjimą, atitinkantį reikiamą lygį, gebėjimą detaliam supratimui didesnės apimties sakytinius informacinio pobūdžio tekstus.

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize galima teigti, jog *užduotis mokiniams buvo* įveikiama, nors atskiri užduoties klausimai gerokai skiriasi savo sunkumu. Sunkiau mokiniams išskirti teiginius «нет информации», t.y. nuspręsti, apie ką tekste nekalbama (5 klausimas), taip pat klausimai, apimantys visą teksto informaciją (7 klausimas). Sunkesni mokiniams buvo klausimai su „lingvistine potekste“ (9 klausimas): «В. Путин убедил православную церковь не препятствовать визиту Папы Римского». Tekste sakoma, jog tikimasi, «что Владимиру Путину удастся убедить Русскую православную церковь не препятствовать визиту Папы римского в Россию».

Rezultatai rodo, kad užduotis buvo vidutinio sunkumo, nors visiškai teisingai jos nesugebėjo atlikti nė vienas mokinys. *Taip/ne/nėra informacijos* testo technika, taip pat teksto pobūdis, leksika ir turinys reikalauja iš mokinių bendro konteksto suvokimo, mąstymo mobilumo, loginio mąstymo, tokio tipo užduočių atlikimo strategijų žinojimo ir gebėjimo jas taikyti.

Kai kurių šios užduoties punktų skiriamoji geba yra neigiama. Minėtos priežastys (nemažas punktų skaičius bei darbo su teksto informacija pobūdis) užduotį daro sunkiai įveikiama ir geriau kalbą mokantiems mokiniams, o silpniesiems mokiniams uždarojo tipo užduotyse yra galimybių „pataikyti“ teisingą atsakymą.

- **Gebėjimas atrinkti ir suskirstyti informaciją**

Šis gebėjimas tikrinamas *ketvirtąja* klausymo testo užduotimi.

Klausomas tekstas – pasakojimas apie jaunimo muzikos festivalį, vykusį Maskvoje. Teksto tipas – pasakojimas su aprašymo elementais.

Užduotyje pateikiami teiginiai, lakoniškai atspindintys atskiras teksto turinio dalis, kuriuos reikia išdėstyti pagal teksto turinio nuoseklumą.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi parodyti daug gebėjimų: detaliam *suprasti* teksto turinį, nuosekliai *susieti* įvykių /turinio/ mintis su užduoties teiginiais, *išlaikyti* atmintyje pagrindinę teksto informaciją / turinį, atrinkti ir suskirstyti užduoties teiginius pagal teksto turinį.

Remiantis statistine egzamino užduoties analize, galima teigti, jog **ši užduotis mokiniams buvo** sunkiausia. Sprendžiant iš keleto metų valstybinio egzamino užduoties atlikimo rezultatų, tokio tipo užduotys klausymo (taip pat skaitymo) teste yra vienos iš sunkiausiai įveikiamų. Klausydami teksto mokiniai nesugeba išlaikyti atmintyje reikiamos informacijos ir kartu atkurti teksto, atkurti teksto minčių/turinio nuoseklumo; nesupranta teksto detaliam, o dėl šios priežasties negeba sudėlioti teksto dalių logine seka.

Skaitymo testo turinys ir tikrinami rašytinio teksto supratimo gebėjimai

Skaitymo gebėjimams tikrinti valstybinio rusų (užsienio) brandos egzamino pagrindinės sesijos metu pateiktos trys uždarojo tipo ir viena atvirojo tipo užduotis, tikrinančios įvairius teksto skaitymo ir supratimo būdus bei strategijų taikymo gebėjimus.

Užduočių tipai (išrinkti teisingą teiginį – 1 užd., parinkti tinkamą sakinių užpildant praleistas vietas tekste – 3 užd., įrašyti į teksto santrauką praleistus žodžius – 4 užd.) ir užduočių formuluočių atitinka skaitymo būdą ir užduoties tikslą – patikrinti gebėjimus suprasti esminę informaciją, suprasti loginę teksto struktūrą, suprasti detales, autoriaus požiūrį ir nuostatą, suprasti ir nustatyti loginius bei prasminius ryšius, taikyti tinkamas strategijas siekiant suprasti rašytinį tekstą. Parinkti užduočių tipai suteikė galimybę patikrinti gana platų mokinių receptijos (skaitymo) gebėjimų spektrą.

Skaitymui buvo pateikti *autentiški* įvairių funkcinių stilių ir žanrų tekstai: publicistinis, informacinis, mokslo populiarusis, grožinis. Tekstų tematika – šiuolaikinės informacinės technologijos, kultūra, sportas.

Receptijos (rašytinio teksto supratimo) gebėjimai kaip vertinimo objektas

Skiriami trys pagrindiniai rašytinio teksto supratimo būdai: *globalusis*, *selektyvusis* ir *detalusis*.

- *Globalusis* rašytinio teksto supratimas – tai gebėjimas rasti atraminius žodžius ir tuo pagrindu nustatyti teksto temą / pagrindinę mintį.
- *Selektyvusis* (atrenkamasis, dalinis) rašytinio teksto supratimas – tai gebėjimas rasti rašytiniame tekste reikiamą informaciją priklausomai nuo skaitančiojo poreikių ar užduoties tikslo.
- *Detalusis* teksto supratimas – tai gebėjimas suprasti faktinę teksto informaciją ir nustatyti formaliąją teksto struktūrą, išskirti pagrindinę ir papildomą informaciją, sujungti ir apibendrinti detales, nustatyti pagrindinę atskirų teksto dalių /pastraipų mintį, išreikštą netiesiogiai. Prie detalaus supratimo priskiriamas teksto informacijos vertinimas, autoriaus požiūrio, nuostatos, potekstės supratimas.

Skaitymo testo specifikacija (pagrindinė sesija)

<i>Teksto tipas, žanras, tema</i>	<i>Užduoties tipas</i>	<i>Tikrinami gebėjimai</i>
1 užduotis Informacinis mokslo populiarusis tekstas: gamta, informacinės technologijos.	<i>Uždarojo tipo užduotis</i> : išrinkti teisingą teiginį iš keleto pateiktų.	Suprasti pagrindinę mintį. Suprasti detales.
2 užduotis Publicistinis tekstas apie sportą.	<i>Uždarojo tipo užduotis</i> : rasti teksto turinį atitinkančius ir neatitinkančius teiginius (taip/ne/nėra informacijos).	Suprasti detales. Rasti tekste reikiamą informaciją.
3 užduotis Publicistinis tekstas apie rašytojų kūrybą.	<i>Uždarojo tipo užduotis</i> : išdėstyti teiginius tekste reikiama tvarka.	Suprasti pagrindinę mintį. Nustatyti loginius ir prasminius ryšius.
4 užduotis Grožinis tekstas (iš V. Makanino prozos).	<i>Atvirojo tipo užduotis</i> : įrašyti praleistus žodžius į teksto santrauką.	Suprasti potekstę, autoriaus požiūrį ir nuostatą.

Tikrinamų rašytinio teksto supratimo gebėjimų apibūdinimas

- Gebėjimas suprasti pagrindinę mintį
 - Gebėjimas suprasti detales
 - Gebėjimas surasti reikiamą informaciją tekste
- Šie gebėjimai tikrinami *pirmąja* skaitymo teksto užduotimi.

Skaitomas tekstas – publicistinis informacinis. Teksto tema – interneto saitas apie biologines gyvūnų rūšis. Tekste kalbama apie saito paskirtį, jo kūrėjus, saite pateikiamą medžiagą (saito turinį), medžiagos pateikimo būdus, apie biologinių būtybių klasifikacijos sistemą saite, apie jame vartojamas kalbas ir saito perspektyvas.

Užduotyje pateikiami teiginiai su pasirenkamaisiais atsakymais. Pirmas punktas tikrina gebėjimą suprasti pagrindinę mintį. 2, 3, 4, 5 punktai tikrina gebėjimą suprasti, kokios informacijos reikalaujama ir gebėjimą surasti tą informaciją tekste.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi, perskaitęs užduoties formuluotę, *suprasti*, kokios informacijos reikia ieškoti tekste, *rasti* tą informaciją ir ją *įvertinti*: parinkti atsakymą, atitinkantį teksto turinį.

Remiantis statistine egzamino užduoties analize galima teigti, jog **mokiniam šis užduotis buvo** įveikiama. Lengviausias buvo 5 klausimas, o sunkiausias – 4 klausimas. Mokiniai geba atlikti tokio tipo užduotis, turi tokio pobūdžio užduočių atlikimo įgūdžių, taip pat geba naudotis reikiamomis skaitymo strategijomis ir atitinkamu lygiu moka rusų kalbą, kad galėtų suprasti konkretų tekstą.

- **Gebėjimas suprasti detales**
- **Gebėjimas tekste surasti reikiamą informaciją**

Šie gebėjimai tikrinami **antrąją** skaitymo testo užduotimi.

Skaitomas tekstas – *informacinis* su pasakojimo elementais. Tema – sportas. Kalbama apie biliardo žaidimą, jo rūšis, žaidimo tradicijas, geriausius pasaulio biliardo žaidėjus.

Užduotyje pateikiami teiginiai (taip/ne / nėra informacijos).

Atlikdamas užduotį, mokinys turi *detaliai suprasti* tekstą ir *susieti* užduoties teiginius su atitinkama informacija, esančia užduoties formuluotėse, *įvertinti* pateiktus teiginius teksto turinio požiūriu: ar teiginys atitinka teksto informaciją ar neatitinka, ar tekste apie tai nekalbama.

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo pakankamą rusų kalbos mokėjimą, gebėjimą taikyti tinkamas skaitymo strategijas, suformuotus tokio tipo užduoties atlikimo technikos įgūdžius, gebėjimą dirbti su teksto informacija: ieškoti reikiamos informacijos tekste, nustatyti loginius ryšius tarp teksto dalių.

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize, galima teigti, jog **ši užduotis buvo** vidutinio sunkumo. Sunkiau mokiniams sekėsi atskirti teiginius, kurių atsakymai yra «нет» ir «нет информации». Tam reikėjo labai atidžiai perskaityti tekstą. Sunkesni mokiniams buvo 3, 5 ir 2 punktai. Pavyzdžiui, 3-io teiginio «Снукер – игра, построенная на трюках и фокусах» atsakymas «нет информации». Mokiniai klydo atsakydami «да»: tekste kalbama, jog populiarus snukerio žaidėjas užėmė devintą vietą atlikdamas biliardo triukus ir fokusus, tačiau nepasakyta, ar triukai bei fokusai ir snukerio žaidimas yra tas pat, todėl atsakymas negali būti «да». Mokiniai taip pat klydo ir atsakydami į 5 punktą «Правила игры «американки» сложнее правил «фишек». Tekste sakoma, jog «американка» yra sudėtingiausias rusiško biliardo žaidimas, tačiau nekalbama apie tai, ar šis žaidimas yra sudėtingesnis už itališkąjį biliardą «фишки». Atsakydami į 2 punktą «Русская разновидность бильярда – это лузы по размеру шара» mokiniai tikriausiai klydo todėl, jog nežinojo žodžio «впритык»: šiuo atveju tai buvo „atraminis“ žodis, be kurio nebuvo galima teisingai atsakyti.

- **Gebėjimas suprasti atskirų teksto dalių pagrindinę mintį**
- **Gebėjimas suprasti ir nustatyti loginius ir prasminius ryšius**

Šie mokinių gebėjimai tikrinami **trečiąją** skaitymo testo užduotimi.

Skaitomas tekstas – publicistinis, pagrindinis teksto tipas – svarstymas, teksto tema – dviejų rašytojų – Tomo Mano ir Ivano Bunino kūrybos analizė.

Užduotyje pateikiami išimti iš teksto sakiniai. Mokiniam reikia rasti šių sakinių vietą tekste.

Tokios užduoties atlikimas reikalauja gana sudėtingų gebėjimų. **Atlikdamas užduotį, mokinys turi** parodyti gerą kalbos mokėjimą, gebėjimą taikyti įvairias skaitymo strategijas ir turėti tokio tipo užduočių technikos/atlikimo įgūdžių.

Kad atliktų užduotį, moksleiviai turėjo *suprasti* teksto pastraipos, iš kurios išimtas sakinytis, esmę, taip pat *ieškoti* gramatinių struktūrų ir leksikos sąsajų, gebėti *eiti* „atmetimo“ *keliu*, *imdami* iš pateiktų sakinių sąrašo pirmiausia tuos, kurie „skaidresni“, aiškesni. Norėdami teisingai atlikti užduotį, mokiniai turėjo pasirinkti tinkamą darbo su tekstu strategiją ir eiti nuo lengvesnio prie sunkesnio, ieškodami įvairių, kartu ir formaliai išreikštų (leksinių ir gramatinių, t.y. formalijų priemonių), taip pat sakinio/minties sąsajų su pastraipa ar teksto dalimi.

Pirmas, antras ir trečias punktai yra palyginti lengvi, **penktas ir šeštas** – sudėtingesni. Norint atsakyti į pirmą punktą, reikia suprasti prieš jį esančio sakinio esmę. Po praleisto sakinio esantis kitas pastraipos sakinytis tegali padėti nustatyti pastraipos temą.

Norėdamas atlikti antrą punktą, mokinys turi skaityti pirmąjį pastraipos sakinį: «Бунинская манера повествования совсем другая». Iš to išplaukia išvada, jog toliau turi būti aiškinama, kokia tai „maniera“, jei ji yra visai kitokia nei Tomo Mano „lyrinė“ maniera. Taigi reikia ieškoti ko nors antonimiško lyrikai. Šiuo atveju sakinytis «В ней доминирует лаконично-точное эпическое воссоздание действительности» patvirtina minėtą mintį.

Mokinys turi ne tik suprasti teksto turinį, bet ir *suvokti* tai, ką perskaitė, taip pat *panaudoti* turimas šios srities žinias, patirtį, gebėti *logiškai samprotauti*, eidamas žingsnis po žingsnio. Gramatinių formų, sakinio struktūros sąsajos gali būti papildoma „strateginė“ pagalba siekiant įsitikinti, ar pasirinktas atsakymo variantas yra teisingas.

Norėdamas atlikti trečią punktą, mokinys turėjo dalį teksto iki praleisto sakinio palyginti su sakiniu po praleidimo. Iki praleisto sakinio kalbama apie Tomo Mano kūrinį, po jo – iš karto apie Ivano Bunino apsakymą. Kalbama apie *paslaptį*: sakinio «Своеобразное использование *таинственных* мотивов мы найдём *также* в *новелле Бунина*» (čia *išryškinti* atraminiai žodžiai). Loginis mąstymas, minties supratimas šiuo atveju leidžia priėti prie teisingos išvados.

Ketvirtas punktas – tai paskutinis pastraipos sakinys. Todėl galima daryti prielaidą, jog tai turėtų būti mintis, apibendrinanti tai, apie ką kalbama pastraipoje. Pastraipoje buvo kalbama apie paslaptingumą («*ирреальность*», *таинственность*) abiejų rašytojų kūryboje, apie realaus ir nerealaus santykį. Sakinys «Мы видим виртуозное использование этого смещения для раскрытия психического мира персонажей» patvirtina šią mintį («смещение *двух планов* повествования») nauju aspektu «использование для раскрытия *психического мира персонажей*». Pasirinkto atsakymo teisingumą patvirtina ir leksinė priemonė - žodis «смещение», pasikartojantis pastraipos sakinyje ir iš jos išimtame sakinyje. Taigi, ieškant teisingo atsakymo, mokinio mąstymo kelias turėtų būti toks: suprasti turinį, lyginti, ieškoti sąsajų, analizuoti, priėti prie išvados.

Atsakydamas į *penktą* punktą, mokinys turi rinktis iš trijų likusių sakinių: *В, Д, Ж*. Pastraipoje kalbama apie žmogaus ryšį su simboliais, mistika. Čia aiškiai atkrenta atsakymas «В» (... «человек живёт без сомнений, без угроз и страхов, радуясь повседневной жизни»), taip pat leksinės ir gramatinės priemonės (frazės pradžia «*в нём*»), o kartu ir sakinio «В» pradžia įtikina, jog šis variantas nėra teisingas atsakymas. Jei būtų kalbama apie žmogų, tuomet sakinys išeitų nelogiškas («*в нём* (в человеке) человек изображён...»). Lieka du variantai: «*Д*» ir «*Ж*». Iš pradžių galima atsakyti į šeštą punktą ir dar sumažinti penktojo punkto variantų pasirinkimą. Čia gali padėti leksinės ir gramatinės priemonės («*в нём*» reiškia «*в мире*»): teisingas atsakymas – «В»). Taigi lieka «*Д*» ir «*Ж*» variantai ir penktas bei šeštasis punktai.

Po *penkto* praleisto sakinio yra žodžiai «они рисуют»: čia kalbama apie rašytojus, menininkus; jei pasirinktume variantą «*Д*», tuomet subjektas būtų kitas – išeitų, jog «рисуют... «новеллы» или «реальности». Taigi, mintis tokiu atveju būtų nelogiška. Čia tinka variantas «*Ж*», kuriame subjektai yra rašytojai Т. Манас ir И. Бунинас, t.y. «они».

Teisingai atlikta užduotis atskleidžia visą spektrą mokinių gebėjimų: detaliam suprasti tekstą, suprasti pagrindinę pastraipos mintį, naudotis teksto supratimo strategijomis (pastraipos sakinių sąsajų nustatymas: panašių žodžių, sinonimų ieškojimas, atskirų dalių siejimas, minties siejimas).

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize galima teigti, jog *ši užduotis mokiniams buvo gana sunki*. Mokiniai neparodė pakankamų gebėjimų reikiamu lygiu suprasti tokio pobūdžio tekstus.

- Gebėjimas suprasti pagrindinę idėją/mintį
- Gebėjimas suprasti potekstę, autoriaus požiūrį ir nuostatą
- Gebėjimas analizuoti ir vertinti teksto informaciją, daryti išvadas

Šie mokinių gebėjimai tikrinami *ketvirtąją* skaitymo testo užduotimi.

Skaitomas tekstas – grožinis (Vladimiro Makanino apsakymo «Сюжет усреднения» ištrauka), teksto tipas – samprotavimas. Kūrinyje autorius samprotauja apie XX amžiaus žmogų, jo problemas, lygindamas su XIX amžiaus žmogumi.

Užduotyje pateikiama teksto santrauka (reziumė), į kurią, remiantis teksto turiniu, reikia įrašyti praleistus žodžius. Rezultatas – rišlus tekstas, pagrįstas perskaityto grožinio kūrinio ištraukos analize.

Ši užduotis yra atviros tipo ir nuo kitų skaitymo testo užduočių iš esmės skiriasi tuo, kad, **atlikdamas užduotį, mokinys** turi dar ir *produkuoti*, t.y. surasti žodį (nebūtinai tas žodis yra tekste), atitinkantį reikiamą prasmę.

Šiuo požiūriu sudėtingesni buvo *ketvirtas* ir *penktas* punktai, kuomet net suvokus teksto pagrindines mintis sunku buvo rasti tikslų žodį, kuris duotame sakinyje yra sustabarėjusio posakio dalis: «способны на...*поступок*». Žodis «поступок» - tai visgi ne «всё» ar «подвиги», nors šių žodžių reikšmė ir labai artima.

Taip pat sunkus ir *ketvirtas* punktas. Žodžio paieškas čia apsunkino ir reikalinga gramatinė forma. Leksiškai tinkamas būtų ir žodis «подделка», bet tuomet reziumė sakinyje turėtų būti toks: «довольствуются не счастьем, а...*подделкой*...*под него*». Reziumė sakinyje buvo kitoks: «...довольствуются не счастьем, а его...*подобием, заменой*».

Į sunkesnių punktų sąrašą pateko ir pirmasis. Priešasčių galėjo būti keletas: mokiniai nesuprato žodžio «образ» (o kartu ir reziume teksto sakinio) arba nesuprato pagrindinių teksto minčių/idėjų (t. y. ką norėjo pasakyti teksto autorius).

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo aukštą kalbos supratimo lygmenį, gebėjimą suprasti tekste tai, kas pasakoma netiesiogiai, taip pat analizuoti, vertinti tekstą ir daryti išvadas. Čia reikalingas geras kalbos mokėjimas ir giluminis teksto supratimas. Grožinio teksto supratimas reikalauja kitokių gebėjimų nei informacinio ar publicistinio, nes iš esmės skiriasi jų skaitymo tikslai.

Remiantis statistine analize galima teigti, jog **ši užduotis mokiniams buvo** pati sunkiausia. Mokinių klaidas pildant reziumė būtų galima sugrupuoti atsižvelgiant į numanomas priežastis:

- Visiškai nesuvokta reziume sakinių prasmė. Net neskaičius teksto tokių žodžių negalima būtų įrašyti dėl leksinės reikšmės ir gramatinės formos:
 1. Используя образ...*писать, погружалось, впрочем, себе, точное*...автор...
 2. ...но и показывает...*путь, процесс, жизнь*...состояние человека того времени.
 3. ...что они потеряли свою...*книги, внешностью*...
 4. довольствуются не счастьем, а его...*сил, горю, любви, занято место, визию*...
 5. ...были способны на... *Достоевского, Темные аллеи Бунина*...
 6. Век личностей в повести сравнивается с...*живущие, очередей*...
 7. ...а людям 20 века из-за близости отведена роль быть в... *рассыпленных*... её.
- Įrašyti žodžiai, kurių rusų kalboje iš viso nėra. Tai rodo ne tik teksto nesuvokimą, bet ir žemą rusų kalbos mokėjimo lygį:
 2. ...но и показывает...*великость*...состояние человека того времени.
 3. ...что они потеряли свою...*бытьем, великость, различность*...
 4. ...довольствуются не счастьем, а его...*исканием, частью* ...
 5. ...были способны на... *уезжание*...
 7. ...а людям 20 века из-за близости отведена роль быть в... *нутри*... её.
- Įrašytas panašios reikšmės žodis, tačiau jo reikšmė netiksli ir netinkama reziumė tekste. Manome, jog tai rodo teksto turinio supratimą, tačiau nepakankamą žodyną:
 1. Используя образ...*нынешнего века*...автор...
 2. ...но и показывает...*интеллектуальное, душевное, плохое*...состояние человека того времени.
 3. ...что они потеряли свою...*силу, личность, душу, мысль, мечту*...
 4. ...довольствуются не счастьем, а его...*остатками, воображением*...
 5. ...были способны на... *всё, подвиги, работу, деятельность*...
 6. Век личностей в повести сранивается с...*людьми 19 века*...
- Įrašytas žodis netinka gramatiškai ir kartu rodo turinio nesupratimą ir negebėjimą gramatiškai taisyklingai derinti žodį reziume sakinyje:
 2. ...но и показывает...*трагичность, какие, разницу, тень, расслабленность, одно и тем же* ...состояние человека того времени.
 3. ...что они потеряли свою...*внешностью, виду, мнению*...
 4. довольствуются не счастьем, а его...*подделкой*...
 5. ...были способны на... *предметах. эмоциях*...
 6. Век личностей в повести сравняется с...*литературы*...
 7. ...а людям 20 века из-за близости отведена роль быть в... *горы*... её.

- Irašytas žodis aiškiai rodo teksto turinio/minčių nesupratimą, nors gramatiškai reziumė sakinyje yra tinkamas:
 1. Используя образ...19 века, горы, человека, размышления, раздражения, задумчивости, расслабленности,...автор...
 2. ...но и показывает...богатое, эмоциональное, реальное, бытовое, интеллектуальное, пассивное, обыкновенное, низкое, психологическое...состояние человека того времени.
 3. ...что они потеряли свою...чувствительность, душу, радость, яркость, дорогу, жизнь ...
 4. довольствуются не счастьем, а его...признаком, воображением, ожиданием, процессом...
 5. ...были способны на... молчание, жертву, работу...
 6. Век личностей в повести срвнивается с...костром, общением, мыслью, мучением, очередью, индивидуальностью...
 7. ...а людям ... отведена роль быть в... центре, муках, конце, душе... её.

Pateikiame pavyzdį atlikto užduoties, kurios rezultatas rodo visišką teksto turinio nesupratimą, žemą rusų kalbos mokėjimo lygį.

РЕЗЮМЕ	
Используя образ (1) <u>Тризна том</u> , автор не только воспроизводит быт людей в стране тотального дефицита, но и показывает (2) <u>расслабленность</u> состояние человека того времени.	
Героя огорчает то, что люди похожи друг на друга, что они потеряли свою (3) <u>выученность</u> , что не переживают сильных эмоций, довольствуются не счастьем, а его (4) <u>с услышан</u> .	
Современники Пушкина, Толстого были способны на (5) <u>мимные или шум</u> современники же героя повести аморфны и бездеятельны.	
Век личностей в повести сравнивается с (6) <u>свое „я“</u> , а людям XX века из-за близости отведена роль быть в (7) <u>тени горы</u> её.	

Kalbos vartojimo testo turinys ir tikrinami leksinių vienetų, kalbos formų ir struktūrų vartojimo gebėjimai

Kalbos vartojimo testu tikrinami gebėjimai vartoti leksines ir gramatines formas bei struktūras, sieti reikšmę ir formą. Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino pagrindinės sesijos metu buvo pateiktos keturios užduotys:

1. Parinkti iš pateiktų žodžių reikiamą žodį ar jo formą: tikrinamas įvairių kalbos dalių vartojimas.
2. Įrašyti į tekstą veiksmažodžių reikiamas formas: tikrinamas veiksmažodžių vartojimas.
3. Įrašyti į tekstą vardažodžių (būdvardžių ir daiktavardžių) reikiamas formas (su prielinksniais ir be prielinksnių): tikrinamas vardažodžių ir prielinksnių vartojimas.
4. Sudaryti ir įrašyti į sakinius žodžių junginius: dalelytės *ne ir ni su prielinksniais ir įvardžiais* (tikrinamas tarnybinių kalbos dalių vartojimas).

Dauguma užduočių parengtos *rišlių tekstų* pagrindu. Tai leidžia patikrinti ne tik žodyno ir gramatikos žinias, bet ir gebėjimą naudotis situacija bei kontekstu.

Kalbos (leksikos, kalbos formų bei struktūrų) vartojimo gebėjimai kaip vertinimo objektas

Tikrinami šie kalbos vartojimo gebėjimai:

- gebėjimas vartoti leksinius vienetus konkrečiuose kontekstuose/situacijose;
- gebėjimas taisyklingai vartoti gramatines formas atsižvelgiant į kontekstą ir situaciją;
- gebėjimas vartoti paprastus ir sudėtinius sakinius suvokiant jų struktūrą nurodytuose kontekstuose ir situacijose.

Kalbos vartojimo testas netiesiogiai tikrina ir mokinių *komunikacinę kompetenciją*, kadangi leksikos, kalbos formų ir struktūrų taisyklingas vartojimas, t.y. leksinė, gramatinė kompetencija (rus. *лексическая, грамматическая сторона речи*), yra viena iš prielaidų komunikaciniam tikslui pasiekti.

Kalbos vartojimo testo specifikacija (pagrindinė sesija)

Pateikiamas tekstas/sakiniai	Užduoties tipas	Tikrinami gebėjimai
------------------------------	-----------------	---------------------

1 užduotis Rišlus tekstas apie popieriaus atsiradimo istoriją	<i>Uždarojo tipo užduotis:</i> parinkti/pažymėti iš pateiktų žodžių reikiama žodį ar žodžio formą	Vartoti leksinius vienetus Vartoti įvairias kalbos dalis Sieti reikšmę ir formą
2 užduotis Rišlus tekstas apie Tretjakovo galeriją	<i>Atvirojo tipo užduotis:</i> įrašyti žodžio (veiksmažodžio) reikiama formą į nurodytą vietą tekste	Vartoti eigos ir įvykio veikslo veiksmažodžių būtojo laiko formas Sieti reikšmę ir formą
3 užduotis Rišlus tekstas kelionių tema	<i>Atvirojo tipo užduotis:</i> įrašyti žodžio (vardažodžio) reikiama formą į nurodytą vietą tekste	Vartoti vardažodžius (daiktavardžius, būdvardžius) ir prielinksnius Sieti reikšmę ir formą
4 užduotis Atskiri sakiniai	<i>Atvirojo tipo užduotis:</i> Įrašyti į sakinius žodžių (įvardžių) reikiamas formas su dalelytėmis не, ни, panaudojant reikiama prielinksni	Vartoti neigiamuosius įvardžius su prielinksniais ir dalelytėmis. Sieti reikšmę ir formą

Tikrinamų kalbos vartojimo gebėjimų apibūdinimas

- Gebėjimas vartoti leksinius vienetus
- Gebėjimas vartoti įvairias kalbos dalis
- Gebėjimas sieti reikšmę ir formą

Šie kalbos vartojimo gebėjimai tikrinami *pirmąja* kalbos vartojimo testo užduotimi.

Pateikiamas rišlus tekstas su praleistais žodžiais. *Užduotis* – įrašyti į tekstą praleistus žodžius, pasirenkant vieną iš trijų duotų atsakymų.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi parodyti gebėjimą taisyklingai vartoti įvairias kalbos dalis (dalelytes, įvardžius, dalyvius, daiktavardžius) ir leksinius vienetus.

Teisingai atlikta užduotis rodo mokinio gebėjimą taisyklingai vartoti šias kalbos dalis ir jų formas produkuojamoje rašytinėje ir sakytinėje kalboje.

Statistinė egzamino užduoties analizė rodo, jog *mokiniams ši užduotis buvo* įveikiama. Ne visi mokiniai geba vartoti sudėtingesnes dalyvines formas (3 ir 4 klausimai). Tačiau šios užduoties, kaip ir nemažos dalies kitų uždarojo tipo užduočių, tiek sunkesnių klausimų, tiek ir visos užduoties skiriamoji geba yra nedidelė. Tai rodo, jog uždarojo tipo užduotyse yra gana didelė atsakymo „pataikymo“ tikimybė, atsitiktinumo galimybė, todėl tikrojo mokinių gebėjimų „vaizdo“ galutinai susidaryti negalime. Tokiais atvejais, aptardami užduoties atlikimo rezultatus, turime galvoje galimybę atspėti atsakymą.

- Gebėjimas vartoti būtojo laiko veiksmažodžius
- Gebėjimas vartoti eigos ir įvykio veikslo veiksmažodžius
- Gebėjimas sieti reikšmę ir formą

Šie kalbos vartojimo gebėjimai tikrinami *antrąja* kalbos vartojimo testo užduotimi.

Pateikiamas rišlus tekstas apie Tretjakovo galerijos jubiliejų ir galerijos atsiradimo istoriją.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi atsižvelgdamas į kontekstą pasirinkti vieną iš pateiktų veiksmažodžių (eigos ar įvykio veikslo) ir sudaryti būtojo laiko formą, derindamas su vardažodžiu(-iais) skaičių ir giminę.

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo gebėjimą vartoti veiksmažodžio būtojo laiko formas produkuojamoje kalboje.

Statistinė brandos egzamino rezultatų analizė rodo, jog *nemaža dalis mokinių geba* taisyklingai vartoti būtojo laiko veiksmažodžius (užduotis vidutinio sunkumo).

Atlikdami šią užduotį, mokiniai klydo dėl įvairių priežasčių. Išskirtume keletą klaidų grupių.

- Mokiniai negeba vartoti ar atskirti eigos ir įvykio veikslo (1):
 2. Музей...появлялся...на основе...
 3. ...который...передавал... своё собрание...
 4. Тогда оно...насчитало,насчитает(+5р.)...1287... произведений...
 5. ...правительство...избирала(+5р.)... Третьякова...

* (+5 punktas) reiškia, jog klaidos priežasčių yra keletas

- Netaisyklingai sudaro būtojo laiko veiksmažodžius (2):
 1. Третьяковская галерея...*отметивала(+5р.)*... 110-летие..
 3. ...который..*передалы(+5р.)*...своё собрание...
 4. Тогда оно..*насчитыла(+5р., +1р.)*...1287... произведений...
 5. ...правительство..*изабрало*.... Третьякова...
- Neskiria sangražinių ir nesangražinių veiksmažodžių (3):
 1. Третьяковская галерея...*отмечалась*....110-летие...
 4. Тогда оно..*насчитовалась(+2р.), насчитывалось*...1287... произведений...
- Neskiria veiksmažodžio laikų vartojimo: vietoje būtojo laiko veiksmažodžio vartoja esamojo arba būsimojo laiko veiksmažodį (4):
 1. Третьяковская галерея...*отмечает, отмечают, отметит, отметит(+1р.), будет отмечать(+1р.)*...110-летие...
 3. ...который..*передаст, будет передавать*....своё собрание...
 4. Тогда оно..*насчитает(+1р.)*...1287... произведений...
 5. ...правительство..*изберет, избирает(+1р.)*... Третьякова...
- Nesuderina sakinyje veiksmažodžio su pažymimuoju žodžiu (gimine ir skaičiumi) arba nežino daiktavardžio giminės. Tokio pobūdžio klaidos mokinių darbuose dažniausios(5):
 1. Третьяковская галерея...*отмечало, отмечали*... 110-летие...
 2. Музей..*появилось, появилась*...на основе...
 3. ...который..*передали*....своё собрание...
 4. Тогда оно..*насчитывал*...1287... произведений...
 5. ...правительство..*избрал, избрала, избрали*.... Третьякова...
- Sudaro veiksmažodį su kitu priešdėliu arba be priešdėlio: neatidžiai perskaito duotus žodžius arba nesupranta užduoties (6):
 2. Музей..*являлся(+1р.)*...на основе...
 5. ...правительство..*выбрали(+5р.)*.... Третьякова...
- Neskiria kalbos dalių, vietoje būtojo laiko veiksmažodžių sudaro dalyvius ir padalyvius (7):
 1. Третьяковская галерея...*отмечая*... 110-летие...
 2. Музей..*появившийся*...на основе...
 3. ...который..*передавший, передав, передан*....своё собрание...
 4. Тогда оно..*насчитав*... 1287... произведений...
 5. ...правительство..*выбрав*... Третьякова...
- Sudaro žodžių formas, kurių rusų kalboje nėra (8):
 1. Третьяковская галерея...*отмечанна, отметинная*... 110-летие...
 4. Тогда оно..*насчитаннава*...1287... произведений...
 5. ...правительство..*избиратого*... Третьякова...
- Perrašo užduotyje esančią veiksmažodžio bendratį (dažniausiai visoje užduotyje): nesupanta užduoties arba negeba jos atlikti (9):
 1. Третьяковская галерея...*отметить*.....110-летие...
 2. Музей..*появиться*....на основе...
 3. ...который..*передать*....своё собрание...
 4. Тогда оно..*насчитывать*...1287... произведений...
 5. ...правительство..*избрать*.... Третьякова.

- Gebėjimas vartoti vardažodžius (daiktavardžius, būdvardžius) ir prielinksnius
- Gebėjimas sieti reikšmę ir formą

Šie kalbos vartojimo gebėjimai tikrinami *trečiąja* kalbos vartojimo užduotimi.

Užduotyje pateikiamas rišlus tekstas kelionių tema.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi priklausomai nuo konteksto sudaryti tinkamą duotų vardažodžių formą (įrašyti reikiamą linksnį), kur reikia panaudodamas prielinksnius.

Teisingai atlikta užduotis rodo mokinių gebėjimą taisyklingai vartoti vardažodžius produkuojamoje kalboje.

Statistinė brandos egzamino rezultatų analizė rodo, jog *ši užduotis mokiniams buvo* įveikiama, nors visiškai teisingai užduotį atliko tik nedidelė mokinių dalis.

Galime išskirti gana daug mokinių klaidų grupių vartojant vardažodžius. Taisyklingas vardažodžių vartojimas yra svarbus komunikaciniam kalbos tikslui pasiekti, todėl norime atkreipti dėmesį į klaidų priežastis (t.y. ko konkrečiai negeba mokiniai).

- Nemoka sudaryti taisyklingos vardažodžio formos (1):

1. Если вы после... *отличного отдыха, отличного отдох...*

2. ...хотите активно заняться... *делами... в Хельсинки*

4. Утром сможете отправиться...*в горадо...*

5. ...на встречу ...*с деловые партнёрыми, с деловые партнёмы, с деловые партнёрамы, деловые партнёров(+7р.)*

6. ...побродить ...*по магазиным.*

7. ...У вас будет больше... *возможностей, возможностей.*

- Neatidžiai perskaito užduotį, vartoja ne to skaičiaus vardažodžius: vietoje daugiskaitos – vienaskaitos (2):

2. ...хотите активно заняться... *делом... в Хельсинки*

5. ...на встречу ...*с деловым партнёром...*

6. ...побродить...*по магазину*

- Parenka netinkamą konkrečiame kontekste vardažodžio formą (linksni): nesieja reikšmės ir formos(3):

2. ...хотите активно заняться... *делам... в Хельсинки*

3. ...Выбирайте ночлег...*пассажирское судно(+7р.), пассажирского судна(+7р.)*

6. ...побродить...*магазинах*

- Nederina vardažodžių tarpusavyje (pvz., būdvardis vartojamas vieno linksnio, o daiktavardis – kito) (4):

1. Если вы после... *отличного отдох...*

3. ...Выбирайте ночлег...*пассажирским судне.*

4. Утром сможете отправиться...*в горадо...*

5. ...на встречу ...*с деловые партнёрами...*

- „Pakeičia“ vardažodžio giminę ar skaičių: nežino daiktavardžio giminės arba linksnių galūnių (5):

1. Если вы после... *отличной отдыи, отличных отдыхах...*

2. ...хотите активно заняться... *делой, за делой(+бр.)... в Хельсинки...*

3. ...Выбирайте ночлег...*на пассажирской судне...*

- Sudaro taisyklingus, tačiau netinkamus tame kontekste žodžių junginius(6):

2. ...хотите активно заняться...*с делами... в Хельсинки...*

6. ...побродить... *в магазин...*

- Vartoja netinkamą konkrečiame kontekste prielinksnį arba vartoja vardažodžius be prielinksnio tuomet, kai prielinksnis reikalingas (7):

2. ...хотите активно заняться...*за делами... в Хельсинки*

3. ...Выбирайте ночлег...*пассажирском судне, в пассажирской судне(+5р.), в пассажирском судне.*

4. Утром сможете отправиться...*из горада...*

5. ...на встречу ...*за деловыми партнёрами*

6. ...побродить...*на магазину, на магазин, в магазинов, в магазину (+2р, +3р.)*

- Vartodami daiktavardį su prielinksniu parenka reikiamą prielinksnį, tačiau vardažodžio linksnio forma būna klaidinga (8):

3. ...Выбирайте ночлег...*на пассажирское судно.*

6. ...побродить...*по магазины, по магазинах, по магазинов, по магазинами*

- Sudaro žodžių formas, kurių rusų kalboje nėra, arba pakeičia duotą žodį kitu žodžiu; vartoja žodžių junginius, neatitinkančius užduoties: nesupranta žodžio reikšmės (9):

1. Если вы после... *отличной отходке...*

2. ...хотите активно заняться...*что дела... в Хельсинки*

3. ...Выбирайте ночлег...*пассажирское судно* (+3р., +7р.), *пассажирски судки, пассажирской суды* (+3р.,+7р.), *пассажира суде*

- **Gebėjimas vartoti neigiamuosius įvardžius su prielinksniais**
- **Gebėjimas sieti reikšmę ir formą**

Šis kalbos vartojimo gebėjimas tikrinamas *ketvirtąją* kalbos vartojimo užduotimi.

Užduotyje pateikiami sakiniai, į kuriuos reikia įrašyti įvardžius *кто, что* (pateikta jų pradinė forma) reikiama forma su dalelytėmis *не, ни* parenkant tinkamą prielinksni.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi įrašyti į sakinį žodžių junginį: duotą įvardį reikiama forma, parinęs dalelytę ir prielinksni priklausomai nuo sakinio reikšmės.

Statistinė egzamino rezultatų analizė rodo, jog *mokiniams ši užduotis buvo* sunki. Tai rodo ir negebėjimą sudaryti ir vartoti šiuos žodžių junginius produkuojamoje, ypač rašomojoje, kalboje.

Išskirtume keletą klaidų grupių ir klaidų priežasčių.

- Mokiniai neatidžiai perskaitė užduotį arba jos nesuprato:
Užduotis reikalauja vartoti tik įvardžių *кто, что* linksnių formas: *кто – кого, кому, кого, кем, о ком ; что – чего, чему, что, чем, о чём* prijungiant dalelytes *не, ни* ir, jeigu reikia, prielinksnius (*в, с, о, за, на, у...*) Neaišku, iš kur atliktose užduotyse atsirado prievėksmiai *где, когда, куда, как* ir dalelytė *то*, taip pat žodžiai *интересно, мальчик, знакомый*. Pvz.: *не куда, негде, нельзя, некоторой, никуда, с кем-то, не от куда, и всё, мальчик ли, ни знакомый, чтобы, к кому-то, не одет, никак, не интересно*. Tokios mokinių klaidos rodo, jog užduotis tikriausiai buvo nesuprasta.
- Negeba skirti dalelyčių *не* ir *ни* reikšmių (отрицательное, усилительное):
Tokiais atvejais sudaromi tokie atsakymų variantai: *никто* (turi būti: *некто*), *ни за кого* (turi būti: *не за кого*), *ни с кем* (turi būti: *не с кем*), *ни к кому* (turi būti: *не к кому*), *ни от кого* (turi būti: *не от кого*).
- Nežino prielinksnių reikšmės, todėl vartoja netinkamus prielinksnius:
Tokiais atvejais sudaromos struktūros *не в что* (turi būti: *не на что*), *не с кому* (turi būti: *не к кому*), *не во что* (turi būti: *не на что*).
- Sugalvoja „savo“ konstrukciją ir formą, kokios rusų kalboje nėra:
„Sukuriamos“ konstrukcijos *с не ким, у некого, нет скем, нету счем, нечиво, ни от чиво* ir pan.
- Nesieja formos ir reikšmės konkrečiame kontekste:
Tokios klaidos rodo, jog mokinys iš esmės geba sudaryti šio tipo konstrukcijas, tačiau neturi tvirtų jų vartojimo kalboje įgūdžių, taip pat mokiniui trūksta kalbos jausmo. Tokiais atvejais klaidas būtų galima laikyti nešiuurkščiomis: «*ни с кем не постучится*» (turi būti: «*ни к кому не постучится*»), «*никого не посоветуется*» (turi būti: *ни с кем не посоветуется*), «*ничем в чёрном*» (turi būti: «*некто в чёрном*»).
- Sudaro teisingą konstrukciją (leksinė ir semantinė reikšmė tinkama, ji gana artima esamai), tačiau konkrečiame kontekste ši konstrukcija netinka.

Tokiais atvejais atsiranda konstrukcijų «*Девушке не у кого пойти со своим горем, не от кого спрятаться*»; «*Великолепие такое, что сравнить нечего*»; «*Скуден репертуар театров: совершенно не в чём пойти*».

Rašymo testo turinys ir tikrinami rašytinio teksto supratimo gebėjimai

Rašymo testo tikslas – patikrinti gebėjimus *kurti tekstą, atitinkantį komunikacinę situaciją*.

2004 m. rusų (užsienio) valstybinio brandos egzamino rašymo testą sudaro dvi užduotys: parašyti *asmeninį laišką* ir parašyti *rašinį*.

Užduočių situacijos reikalauja atitinkamo turinio ir raiškos priemonių. Skirtingos užduotys leidžia patikrinti daugiau mokinių gebėjimų: parinkti tinkamą teksto formą pagal pateiktą užduotį, pritaikyti kalbos stilių adresatui ir pagal situaciją, pasirinkti ir taisyklingai vartoti kalbos raiškos priemones.

Kadangi kuriamų tekstų žanrai ir jų komunikacinė paskirtis yra nevienodi, kiekvienos užduoties atlikimui įvertinti pateikiamos atskiros užduočių vertinimo lentelės. Vertinimo instrukcijose išskirti trys pagrindiniai vertinimo kriterijai: teksto struktūra ir forma, turinys ir žodynas, kalbos taisyklingumas. Atskirai vertinama komunikaciniu ir formaliuoju (leksika, gramatika, ortografija) aspektais. Tai leidžia objektyviau patikrinti ir įvertinti rašymo gebėjimus.

Rašytinio teksto kūrimo gebėjimai kaip vertinimo objektas

Rašytinio teksto kūrimo vertinimo objektas – tai gebėjimai perduoti *raštu informaciją* (faktus, mintis, nuomonę, jausmus ir kt.) priklausomai nuo komunikacinės situacijos.

Rašytinio teksto kūrimo gebėjimai yra sudėtingi ir daugialypiai produkavimo ir interakcijos gebėjimai. Norint sukurti (parašyti) rišlų tekstą rusų kalba, reikia gebėti:

- produkuoti/kurti visų tipų tekstų elementus (aprašomojo, pasakojamojo, informuojamojo, samprotavimo/ argumentuojamojo);
- vartoti konkrečiam žanrui būdingus posakius, pvz., laišku: «Дорогой Олег! Рад был получить от тебя весточку», «Извини, что долго не писал», «Пиши, буду ждать твоих писем» ir pan.
- turėti pakankamus lingvistinius rašytinės kalbos pagrindus, gebėti operuoti leksine ir gramatine medžiaga rašymo procese;
- apipavidalinti (jei to reikalauja žanras) tekstą pagal rusų kalbos tradicijas.

Rašymo, kaip kalbinės veiklos rūšies, mokymo tikslus lemia komunikaciniai kalbos vartotojo poreikiai. Todėl pateikiant užduotis orientuojamasi į tuos žanrus, kuriais sudaromos galimybės patikrinti kuo daugiau gebėjimų grupių, t. y. gebėjimus:

- produkuoti *įvairių tekstų tipų* elementus (pasakoti, informuoti, apibūdinti, samprotauti);
- taikyti kalbos stilių *įvairiems adresatams* įvairiose situacijose;
- pasirinkti kalbos raiškos priemones, *atitinkančias užduoties turinį* ir rašymo tikslą (registas);
- parinkti tinkamą *teksto formą* pagal pateiktą užduotį;
- *logiškai ir nuosekliai* dėstyti užduotį atitinkantį turinį (kompozicija, organizavimas, rišlumas);
- rašyti *laikantis grafikos, rašybos bei gramatikos normų* (rašymo technikos įvaldymas, gramatinis taisyklingumas).

Rašytinio teksto kūrimo gebėjimai tikrinami *kompleksiškai*. Konkretinant egzaminų programoje nustatytus kriterijus, sudaromos vertinimo matricos / lentelės kiekvienai konkrečiai rašymo užduočiai įvertinti. Kiekvienoje egzamino rašymo testo užduotyje vertinama:

- kaip kuriamas tekstas atitinka užduotį (situaciją, temą);
- ar teksto prasminiai vienetai atitinka užduoties turinį, ar tekstas išsamus (turinio kriterijus);
- teksto struktūravimas, dėstymo logiškumas ir nuoseklumas, rišlumas;
- žodyno (leksikos) turtingumas, įvairovė, tikslingumas ir taisyklingumas;
- gramatinis taisyklingumas, rašyba ir skyryba;
- kalbos raiškos priemonių pritaikymas konkrečiam adresatui ir situacijai (kalbos registras).

Rašymo testo specifikacija (pagrindinė sesija)

<i>Kuriamo teksto žanras/užduoties tipas</i>	<i>Tikrinami gebėjimai</i>	<i>Kuriamo teksto tipas</i>	<i>Komunikacinės intencijos/ rašymo tikslai</i>
1 užduotis Parašyti laišką dėstytojui – atsakyti į jo padėkos laišką (70-90 žodžių)	Pasirinkti reikiamą teksto formą pagal pateiktą užduotį. Logiškai ir nuosekliai išdėstyti turinį. Pritaikyti kalbos stilių adresatui ir pagal situaciją. Pasirinkti adekvačias kalbos raiškos priemones, taisyklingai jas vartoti	Mišraus tipo tekstas (pasakojimas, aprašymas, informavimas)	Padėkoti, reikšti mintis, jausmus, nuostatas
2 užduotis Parašyti rašinį (150-170 žodžių) viena iš dviejų duotų temų: 1. Kompiuteris mūsų gyvenime: plusai ir minusai; 2. Lietuva Europos sąjungoje: mano požiūris į šį įvykį	Pasirinkti reikiamą teksto formą pagal pateiktą užduotį. Logiškai ir nuosekliai išdėstyti turinį; Pasirinkti kalbos raiškos priemones, atitinkančias rašymo tikslą, taisyklingai jas vartoti	Mišraus tipo tekstas (pagrindas – samprotavimas)	Reikšti mintis, jausmus, nuostatas

Rašymo testo rezultatai geri. Tai rodo, jog rusų kalbos mokėjimas yra pakankamo lygio. Mokinių rašytinės kalbos gebėjimai, siekiant komunikacinių rašymo tikslų, yra pakankami orientuojantis į siektiną kalbos mokėjimo lygį (B1) ir netgi jį pranoksta. Tai patvirtina ir bendra rašymo testo rezultatų pastarųjų metų tendencija: iš visų rašymo testu tikrinamų gebėjimų išryškėja gebėjimai pasiekti komunikacinį rašymo tikslą, nuosekliai išdėstyti užduotį atitinkantį turinį (geriausi rezultatai), o silpniausia mokinių vieta šioje srityje yra žodyno vartojimas, gramatinis taisyklingumas ir rašyba.

- **Gebėjimas pasiekti komunikacinį rašymo tikslą**
- **Gebėjimas pateikti užduotį atitinkantį turinį**

Šių gebėjimų realizavimas pirmiausia priklauso nuo pakankamo rusų kalbos mokėjimo lygio, gebėjimo pasiekti reikiamą komunikacinį tikslą *įvairiose komunikacinėse situacijose*.

Užduotyje, kurioje reikia išplėtoti ir išsamiau pateikti turinį (rašinyje), tik nedidelė dalis (apie 30 proc.) mokinių gavo maksimalų įvertinimą pagal turinio kriterijų. Tai reiškia, jog *dauguma* mokinių nepakankamai

išsamiai pateikė užduotį atitinkantį turinį ir negebėjo jo išplėtoti. Tai rodo *nepakankamus bendruosius minčių raiškos* gebėjimus. Pateikiame tokio darbo pavyzdį.

1 pavyzdys

Компьютер в нашей жизни: плюсы и минусы

Каждый с нас знает что такое компьютер. Но не каждый умеет им пользоваться. Штоб научитца компьютером пользоваться это надо долгое время учиться. А штоб была б на чём учиться. Надо имѣть дома компьютер.

В наше время не каждый человек может имѣт дома компьютер. Потому что в нашей стране не ответственют зароботки. Но не всем нравится компьютер потому и не покупают, но и не всем и нужен.

По моѣму мнению кто имѣт дома компьютер у того большой плюс. Потому он всю работу делает по компьютеру. Да и компьютер заменяет много вещей. По компьютеру можно смотреть фильмы, слушать музыку, писать. Узнавать новости са всех стран мира, канешна если есть доступ до интернета.

Некоторые люди говорят компьютер это большой минус. Большого минуса здесь нет, толка если в деньгах. И то толка если подключен интернет. А на глаза не влияет.

По моѣму компьютер хорошая вещи, а темболее в наше время без компьютера очень тижело и плохо.

Rašinio (1 pvz.) turinys ne visiškai atitinka temą: autorius nukrypsta į temą „Ar visi gali turėti namuose kompiuterį“. Rusų kalbos mokėjimo lygis pakankamas, tačiau trūksta bendrųjų minčių raiškos gebėjimų, nėra gilaus, argumentuoto samprotavimo.

Rašydami *laišką*, mokiniai privalėjo realizuoti visas užduotyje nurodytas intencijas: atsakyti į dėstytojo padėką, prisiminti dėstytojo viešnage, taip pat savo buvimo Maskvoje epizodus. Visas komunikacines intencijas šioje užduotyje gebėjo realizuoti tik dalis mokinių (apie 40 proc.). Šių intencijų realizavimas yra svarbus norint pasiekti komunikacinį rašymo tikslą konkrečioje situacijoje. Nemaža dalis mokinių (apie 30 proc.) negebėjo realizuoti visų užduotyje nurodytų intencijų, ypač pirmosios intencijos (atsakyti į padėką). Tai rodo, jog mokiniai neįsigilino į užduoties turinį arba negeba reikšti minėtų intencijų (žr. 3 pvz.)

- Gebėjimas apiforminti tekstą
- Gebėjimas logiškai ir nuosekliai išdėstyti užduotį atitinkantį turinį

Su kalbos turiniu siejamas kriterijus – dėstymo logiškumas ir nuoseklumas. Vertinimas pagal šį kriterijų priklauso nuo kuriamo teksto žanro bei užduoties pateikimo pobūdžio (daugiau ar mažiau apibrėžta užduoties turinio struktūra, įvardyta tema) ir nuo užduoties formuluotėje esančios informacijos.

Pateikiame teisingai *apiforminto* (data, kreipinys, baigiamoji mandagumo frazė, parašas) ir teisingai *struktūruoto* laiško pavyzdį. Laiške labai aiškiai išlaikytas kalbos registras:

2 pavyzdys

Уважаемый Алексей Степанович!

В своём письме Вы благодарите нас за хороший приём. Но не стоит благодарить: мы были очень рады, что вы к нам приехали.

Мы Вас познакомили с чудеснейшими местами: замком Гядиминаса, памятниками знаменитых людей Литвы. Думаю, что Вам понравились наши театры и узенькие улочки старого города.

Когда мы были в Москве, вы не только учили нас Русскому языку, но и познакомили с достопримечательностями Вашего города, были нашим учителем и гидом. Нам у Вас очень понравилось и мы были обязаны познакомить Вас с достопримечательностями нашего города.

Надемся, что Вам у нас очень понравилось и Вы снова приедете к нам в гости.

3 июня 2004г., Вильнюс

С уважением, Лина Сакалаускайте

Laiško situacijos aprašymą lydi *nuorodos į turinį*, kurių sekos nepaisymas rašant pažeidžia dėstymo nuoseklumą. Nemažoje dalyje mokinių darbų randame vienokių ar kitokių dėstymo *nuoseklumo ir logikos trūkumų*. Čia galėtų būti keletas priežasčių: mokiniai nesugeba nuosekliai ir logiškai mąstyti, neatidžiai perskaito užduoties formuluotę arba jos nesupranta ar nežino. Pateikiame tokio darbo pavyzdį:

3 pavyzdys

Здравствуйте,

Я хочу вам поблагодарить за письмо, которого вы мне прислиле. Я очень рад чтобы меня научили русского языка. Тепер по русским я говарю с друзьями а они меня не понимают. Ясли можна я у вас приеду ищѣ раз. Мне нужно гаразда больша учиться пока я свободно выучусь говорить по русскому языку. Мне хочаться вам сказать что мне нравится не толко русски язык ну и сама Россия. Я хочу побыват Россиских городах и увидеть мне болше културе. Желаюсь чтобы вы меня принѣмы и дудие нѣмы. По моими это была очень хорошая мись. А как вам кажется? Напишите. Жду вашова

ответа.

Pateiktas pavyzdys rodo, jog mokinys neatidžiai perskaitė užduoties formuluotę arba jos nesuprato, ir todėl nerealizavo visų nurodytų užduotyje komunikacinių intencijų. Rašinio autorius taip pat negebėjo tinkamai apiforminti kuriamo teksto (kreipinys, data, baigiamoji mandagumo frazė, parašas).

- **Gebėjimas vartoti tinkamą žodyną**
- **Gebėjimas parinkti tinkamą kalbos registrą**

Kuriamo teksto leksikos/žodyno vertinimo aspektų yra keletas: ar žodynas įvairus, ar vartojamas taisyklingai, ar atitinka nurodytą situaciją.

Tinkamos leksikos, kartu ir gramatinių struktūrų bei konstrukcijų parinkimas, semantinių raiškos būdų įvairovė yra vienas iš aukštesnio kalbos mokėjimo lygio rodiklių.

Vertinant mokinių rašymo užduotis, minėtas kriterijus diferencijuojamas priklausomai nuo konkrečios užduoties: pvz., laiškas teikia mažiau galimybių pademonstruoti leksikos vartojimo / parinkimo įvairovę; čia svarbiausia, ar vartojama leksika ir struktūros atitinka situaciją, registrą (1 užduotis, atsakymas į padėkos laišką). Minėtoje užduotyje leksikos/žodyno kriterijus diferencijuojamas taip: leksika ir sintaksinės konstrukcijos įvairios, vartojamos adekvačiai situacijai → neįvairios, tačiau atitinka situaciją → leksika neadekvati situacijai, netaisyklingos sintaksinės konstrukcijos.

Teksto *apimtis ir žanras* taip pat suteikia galimybę parodyti leksikos ir sintaksinių konstrukcijų įvairovę. *Rašinyje* mokiniai turi ir gali parodyti turimą žodyną, įvairius raiškos būdus, todėl vertinimas pagal šį kriterijų siejamas su žodyno turtingumu ar skurdumu. Šie kriterijaus aspektai persiklodami leidžia atitinkamai įvertinti ir tokius darbus, kuomet žodynas vartojamas tikslingai, tačiau nėra pakankamai turtingas ir įvairus (1 užduotis, asmeninis laiškas).

Remiantis rašymo testo rezultatų statistine analize, galima teigti, jog dauguma mokinių pagal teksto turinio bei žodyno vartojimo kriterijų parodė *vidutinį rezultatą*. Tai ypač ryšku tose užduotyse, kur šiam kriterijui skiriamas didesnis taškų skaičius (rašinyje). Mokinių darbų vertinimo praktika rodo, jog mažiau taškų surenkama už žodyną, o daugiau – už teksto turinį. Pateikiame pavyzdį darbo, kurio *žodynas galėtų būti laikomas turtingu*.

4 pavyzdys

Компьютер в нашей жизни: плюсы и минусы

Роль компьютера в повседневной жизни постоянно возрастает и мы уже теперь с трудом верим человеку, если он говорит, что у него нет этого жизненно важного устройства или хотя бы доступа к нему. Но что же несёт с собой процесс массовой компьютеризации?

Во-первых, мы часто слышим справедливые замечания насчёт того, что цивилизация портит человека, разрушая его внутренний мир и разрывая связи с окружающими. Ещё один важный аргумент заключается в том, что компьютерные игры представляют собой более привлекательную альтернативу, нежели уроки, работа или спорт, наконец, как же не упомянуть интернет, который является неотъемлемой частью представления о компьютере доставляющей взрослым и, главное, детям необъятные сокровищницы информации, к сожалению, не всегда безвредной.

Конечно, нельзя не заметить и положительных качеств компьютера. Он заменяет печатную машину, музыкальный центр, библиотеку, видеомagnитофон и т.д. Перечислять можно бесконечно.

И всё же, давайте задумаемся, к чему ведёт нас внедрение машин в повседневную жизнь. Кто знает, возможно будущие поколения предпочтут настоящей жизни виртуальную, а может у них выработается иммунитет к прелестям техники. Остаётся осваивать новые технологии и надеяться на лучшее.

Didesnėje dalyje mokinių darbų randame skurdesnį žodyną. Negalėtume teigti, jog mokinių žodynas yra nepakankamas, tačiau lyginant mokinių darbus tarpusavyje galima pastebėti gana ryškių disponuojamo žodyno skirtumų. Pateikiame tipišką pavyzdį darbo, kurio žodynas negalėtų būti laikomas įvairiu ir turtingu, tačiau kartu negalėtų būti įvardytas ir kaip skurdus: tai vidutinis rezultatas vertinant pagal minėtą kriterijų: žodynas ribotas, tačiau vartojamas tikslingai. Darbo (šiuo atveju – rašinio) turinys taip pat rodo vidutinį rezultatą: tema neišplėta, mažai argumentų, nors dėstymas gana aiškus, logiškas ir nuoseklus.

5 pavyzdys

Компьютер в нашей жизни: плюсы и минусы

Компьютер - прибор современного мира, 21 века, без компьютера наверные тепер не один человекне может представить своей жизни. Это прибор который иногда становится самым нужным в современной жизни.

Компьютеры помогают в бюро людям работат над разными документами и проектами, получать информацию, а так же имея компьютер можно переписоваться с друзьями из разных стран, ученикам делать домашнюю работу, искать информацию в интернете. Это всё плюсы компьютера.

Но есть и минусы которые тоже имеют связь с человеком. Компьютер может плохо влиять на

человека здоровья, бывает так что люди так засиживаются у компьютера что даже забывают что надо и покупать, учиться и что на улице уже лето, можно выдти гулять. Они так привыкают к компьютеру что забывают всё вокруг и живут в окмпьютерном мире, что очень плохо.

Компьютер должен людям помогать, а не их губит, так думаю я.

Lyginant su 2003 metų rašymo testo rezultatais, kalbos registro neatitikimo atvejų šių metų brandos egzaminą laikusių mokinių darbuose buvo daug mažiau. Pateikiame darbo pavyzdį, kuriame kalbos registras aiškiai pažeistas:

б павуздys

Любимый

Алексей Степанович,

Спасиба тебе за благодарность но не за што. Эта я тебе хачу паблагодарит за курса русскому языку. Мне было очен интересна с тобой работат. Я очен харашо тепер знаю русский язык. Мне нравилас эта путишествие. Я очен много узнал о тваю язуку и о тваю гараду. Мне очен нравилас Красная плацад, ана такой красивый. Больше я не успел увидет. Горад Масква очен балшой и красивый, у Литве нет такух. Я в Рассию был первый рас ну думаю не последний.

Арвидас Алишаускас

• Gebėjimas taisyklingai vartoti kalbos priemones

Kalbos taisyklingumas laikomas pakankamai svarbiu kriterijumi. Mokinių klaidos vertinamos atsižvelgiant į galimą jų poveikį komunikaciniam rašymo tikslui pasiekti. Tai leksikos, kalbos formų ir struktūrų vartojimo ir rašybos klaidos:

- *trukdančios komunikacijai;*
- *netrukdančios komunikacijai.*

Klaidos, **trukdančios komunikacijai**, laikomos šiuurkščiomis, kadangi tokiu atveju išsakoma mintis gali būti nesuprasta arba suprasta neteisingai. Komunikacijai trukdančiomis laikome tokias klaidas, kuomet konkrečiame kontekste negalima adekvačiai suprasti rašančiojo intencijos/teikiamos informacijos.

Trukdančių komunikacijai klaidų gali būti įvairių. Išanalizavę mokinių darbus, pastebėtas tokio pobūdžio klaidas suskirstėme į grupes pagal numanomas klaidų priežastis:

- Mokiniai nežino rusų kalbos žodžių, sukuria „savo“ žodžius, pvz.: «спомну вас очен красива, *елегазуйства*»; «мы без ниво сичяс не можем *безабратоваться*»; « что я очен довольна и *помылованна*»; «Будо *кянсивят* 12 кассу»; «Глаза *нузий* отдыхать»; « Желаясь, что вы меня *принёмы и дудие нёмы*»; «я не как *не заминая* вас»;
- Nesugeba sudaryti reikiamo žodžio, žodžio formos, pvz.: «Боле кажди человек мире пользуется коммпьютером»; «Вы *были приезжини* к мои...»; «Было приятно *гостить* такого приятного человека»; «...познакомиться с *иностранами*...»; « в нашей стране *не ответствуют* зароботки»;
- Neteisingai rašo raides, todėl „sukuria“ ne tą žodį, kurį norėjo parašyti, pvz.: « Людям скоро будет *хит* хорошо Литве»;
- Parašo žodžių junginį, neturintį aiškios prasmės, pvz.: «Детям бывает отношения от компьютера»;
- Padaro daug rašybos klaidų, trukdančių suprasti mintį/intenciją, pvz.: « ...Тому *эсчио литие* будет *жыдца*»; «Но если *ест* хороший очки которы *нильзют* чтобы глаза болели»;

Iš valstybinio egzamino statistinės analizės matyti, jog apie 10 proc. mokinių darbuose yra klaidų, trukdančių komunikacijai. Valstybinio rusų kalbos brandos egzamino darbų vertinimo praktika rodo, jog tokio pobūdžio klaidos nėra labai dažnos, jos būdingos silpniesiems darbuotojams, nors lyginant su 2003 metų egzamino rezultatais, pastebima tokių klaidų daugėjimo tendencija.

Kita klaidų grupė – leksinės ir gramatinės klaidos, **netrukdančios komunikacijai**. Tokio pobūdžio klaidų mokinių darbuose yra nemažai: tai netaisyklingas leksikos vartojimas, žodžių darybos, veiksmažodžio valdymo, eigos ir įvykio veiksmo vartojimo, prielinksnių vartojimo, veiksmažodžio laikų vartojimo, sangražinių veiksmažodžių vartojimo, sintaksinių konstrukcijų vartojimo ir kt. klaidos. Pamėginome sugrupuoti tokias klaidas pagal numanomas jų priežastis:

- Mokiniai nežino veiksmažodžio valdymo ir netaisyklingai rašo linksnių galūnes, pvz.: «хочу *поблагодарит* вам за присланное письмо»; «я собираюсь *ехать* в Россия»; «Вы мне помогли с русского языка»; «...узнать *других стран*, изучать *новых языков*»; «поехать в *других странах*»; «*Жителям* Литвы появилось больше возможностей»; «мы можем...писать *разных документах*»; «Если и *поднимит зарплата и пенсий*, то дважды поднимут цены»; « Очень большое впечатление мне оставила ваша столица»; «благодарю за летние курсы по русскому языку, *котормы* вы меня обучали в Москве»; « большое спасибо за *вашего письма*»; «...вы благодарите *мне*...»; «я позваню *вашего телефона*»; «...если имеет подключение в *интернет*»; «Мне Москва оставила *огромных впечатлений*»; « передайте *своей семей* привет»; «кто кажди дня седет за *компьютерам*»;

- Klaidingai derina vardažodžius, netaisyklingai vartoja veiksmažodžio formas sakinyje (vienaskaita vietoje daugiskaitos ir pan.), pvz.: «*Наша желания исполнилась*»; «...в университетах, которые находится в странах Европейского Союза»; «Очень спасибо вам за благодарную письмо»; «...очень понравилас каникули в Литве»; «...потому что от компьютерной радиации терпят наши лица»;
- Nežino žodžio reikšmių (semantikos), nederina žodžio leksiniu požiūriu, pvz.: «*Это принадлежит от вас*»; «*Литва принадлежит Европейскому Союзу*»; «...интернет, доставляющий необъятные сокровищницы информации»; «очень благодарю, что вы отчислили так много своего времени мне»; «Теперь, как Литва стала в Европейский союз...»;
- Negeba sudaryti žodžio, tinkamo kokrečiame kontekste (vartoja netinkamus žodžių darybos elementus (priesagas, priešdėlius), pvz.: «Мы не должны *спустя руки* ждать, пока принесут всё на золотой тарелке»; «потом сможем легче *отдохнуться*»; «компьютер дает не только минусы»; «тепер здаваю экзамены»; «помнете нашу туристическую путешествие»; «хочется *больше познать* государство»;
- Klaidingai vartoja prielinksnius, pvz.: «узнать новости *с* разных сфер»; «каждый *с* нас знает...»;
- Pažeidžia žodžių tvarką sakinyje arba netaisyklingai sudaro sintaksinį vieneta, pvz.: «может плохо влиять на человека здоровья».

Mokinių darbuose esama nemažai įvairaus pobūdžio rašybos klaidų. Rašybos klaidos iš esmės netrukdo suprasti rašančiojo intencijų, nors tai didele dalimi priklauso nuo šių klaidų pobūdžio (pvz., visiškas rašybos taisyklių nežinojimas, „fonetinė“ rašyba), o taip pat nuo jų kiekio. Didelis tokių klaidų kiekis tekste apunkina rašančiojo intencijų supratimą ir apskritai teksto skaitymą. Pateikiame tokio darbo (rašinys) pavyzdį. Rašinio autorius pakankamai moka rusų kalbą ir, jei tekstas būtų sakytinis, jo intencijos būtų gana aiškiai suprantamos, tačiau gausybė „fonetinės“ kilmės rašybos klaidų trukdo suprasti atskirus žodžius, posakius, o kartu ir autoriui pasiekti rašymo tikslą. Tai labai silpnas darbas, vertinant jį pagal visus kriterijus; neišplėtotas turinys, beveik nėra argumentų, skurdus žodynas, nenuoseklus ir vietomis nelogiškas dėstymas:

7 pavyzdys

Литва в Европейском Союзе: моё отношение к этому событию

Мног людей надеются на лутшую жизн с памашчиу Европейскова Союза. В литве тежило жить рабочим. Шытелям Литвы обиличати работу и литшую жизнь. Я думаю что не всем жителям жизни станет лутше.

Кто тепер хорошо живёт, то тому эсчио литие будет жьдца. На рабочих не кто nebude обращать внимане. С рабочих будут и дальше собирать болшия налоги. Эсли и поднимит зарплата и пенсий, то дважды паднимут цени на прадуты и на камуналиные услуги.

Абищают атнавить нектария заводы.

Многие европейские гасударства нехатет впускать литовцав штобы они лигално там работали

Kitas pavyzdys – darbo, kuriame dėl kalbos vartojimo klaidų (trukdančios komunikacijai klaidos išryškintos), rašybos klaidų gausos tampa nesuprantamos dauguma rašančiojo intencijų. Tokio pobūdžio klaidos visame darbe rodo, jog reikiamas gebėjimų lygmuo produkavimo srityje nepasiektas.

8 pavyzdys

Здравствуйте Алексей Степанович!

Балшой спасибо вам для писма которы вы мне написимым. Ну как вы животе? Как симя, работа?

У меня всо харашо. Сичас будо кянсивят 12 кассу. Тепер здаваю экзамени.

Я не как не заминая вас, кяжди дня думаю о вас. Мне очен вы панравилис, ваши юмор в ме очен нравится. Какда вы били приежини спомну вас очен красива, елегагуйства.

Вы может быт тоже помнете няшу туристическую путешествие.

Вмне очен панравиллас, может быт какда небут ета павтаряем.

Жду вашова писмя.

Аня

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Mokiniai, pasirinkę rusų (užsienio) kalbos valstybinį brandos egzaminą, parodė *pakankamą* rusų kalbos mokėjimo lygį, atitinkantį vidurinės mokyklos užsienio kalbų standartų išplėstinio kurso pasiekimų lygmenį bei užsienio kalbos bendrųjų programų išplėstinio kurso reikalavimus.

2. Nemažai laikusių egzaminą mokinių iš esmės atliko *visų keturių* egzamino testų užduotis, atskleiddami gebėjimus vartoti kalbą įvairiose komunikacinėse situacijose.

3. Egzamino užduočių atlikimo rezultatai išryškina tiek *bendruosius dalyko gebėjimus* (mąstymo, strategijų taikymo, darbo su teksto informacija), tiek *rusų (užsienio) kalbos mokėjimo gilumą* (įvairių raiškos būdų, semantinių kalbos raiškos variantų žinojimas ir vartojimas, reikšmių supratimas, taisyklingas leksikos bei gramatinių struktūrų vartojimas).

4. Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino rezultatų analizė parodė, jog mokiniams ***trūksta šių žinių ir gebėjimų:***

Sakytinio ir rašytinio teksto supratimas

- *Strategijų taikymo*: išskirti *svarbiausią* (esminę) teksto informaciją, suskirstyti informaciją, rasti tekste reikiamą informaciją, ypač sakytiniame tekste – ją išgirsti ir išskirti;
- *Giluminio teksto supratimo*: suprasti pagrindinę mintį, suprasti autoriaus požiūrį ir nuostatą, suprasti potekstę (mokiniai prasčiau atlieka užduotis, reikalaujančias gilesnio teksto supratimo, konteksto suvokimo);
- *Semantinių raiškos variantų įvaldymo (žinojimo)*: dėl šios priežasties mokiniai negali rasti tinkamo žodžio ar posakio atlikdami atvirojo tipo užduotis arba nesuvokia užduotyje pateikto sakinio/teksto reikšmės/esmės; mokiniai nepakankamai žino temos leksiką ar nesupranta kai kurių atraminių žodžių, būtinų atlikti užduotį, kuomet reikia tiksliai suprasti kai kurių leksinių vienetų reikšmę.

Kalbos formų ir struktūrų vartojimas

- Taisyklingai vartoti *neigiamuosius įvardžius su prielinksniais ir įvardžiais*;
- Taisyklingai vartoti *dalyvines formas*.

Rašytinio teksto kūrimas

- *Išsamiai* pateikti užduotį atitinkantį turinį;
- Semantinių raiškos variantų *žinojimo*, leksikos turtingumo, raiškos įvairovės;
- *Nuosekliai* išdėstyti užduotį atitinkantį turinį, kuriant tekstus pagal pateiktas turinio nuorodas;
- *Pagal rusų kalbos tradicijas* apiforminti tekstą.

5. Rašymo testų rezultatų analizė rodo, jog mokinių kalbos taisyklingumas atitinka siekiamą Europos Tarybos kalbų mokėjimo lygmenį „Slenkstis“, kuomet vertinant rašytinio teksto kūrimo užduotis daugiau dėmesio skiriama komunikacijai trukdančioms klaidoms.

Mokiniams, kurie rengiasi laikyti valstybinį rusų (užsienio) kalbos valstybinį egzaminą, rekomenduojame:

- mokytis įvairių darbo su sakytiniu ir rašytiniu tekstu būdų;
- turėti įvairių tipų užduočių atlikimo įgūdžių;
- atliekant užduotį tiksliai laikytis užduoties formuluotėje esančių nurodymų;
- stengtis racionaliai išnaudoti egzamino užduočiai atlikti skirtą laiką.

Rusų (užsienio) kalbos **mokytojams** rekomenduojame:

- daugiau dėmesio skirti bendrųjų dalyko gebėjimų ugdymui: gauti ir teikti informaciją raštu ir žodžiu, naudotis įvairiomis strategijomis (supratimo, darbo su klausomu ir skaitomu tekstu, teksto kūrimo ir kt.).
- mokymuisi parinkti įvairių tipų tekstus (publicistinius, mokslo populiariuosius, informacinius, instruktuojamuosius, grožinius ir kt.), naudoti įvairius darbo su tekstu būdus, įgalinančius ugdyti gebėjimus, atitinkančius užsienio kalbos mokymo standartus;
- išstudijuoti valstybinio užsienio kalbos brandos egzamino programos reikalavimus ir adekvačiai įvertinti realius besirengiančių laikyti egzaminą mokinių pasiekimus;
- išsiaiškinti konkrečių mokinių gebėjimų spragas ir atitinkamai organizuoti ugdymo procesą: parinkti tinkamą mokomąją medžiagą ir darbo būdus, suteikiančius galimybių jas užpildyti;
- pateikti mokiniams testų pavyzdžius, atitinkančius reikiamo pasiekimų lygmens reikalavimus;
- atkreipti dėmesį į mokinių gebėjimus panaudoti tinkamas teksto recepcijos ir produkavimo strategijas.

Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino **užduoties rengėjams** rekomenduojame:

- stengtis taip subalansuoti atskirų egzamino testų užduotis, kad būtų patikrintas kuo platesnis mokinių gebėjimų spektras, vengti atskirų gebėjimų tikrinimo pasikartojimo;
- maksimaliai išnaudoti egzamino užduoties formato teikiamas galimybes.